

„četrty stan“, novi humanizem, predstavlja zakoniti razvoj tiste obilice znanja in dognanj, ki jo je človeštvo nakopičilo v toku vseh dosedanjih družbenih formacij.

Če dandanes govore o zatonu humanitetnih načel, katerih predstavnik je bil tudi Masaryk, potem ima taka trditev povsem relativen pomen, pomeni samo eno plat resnice. Ta plat resnice je ravno v tem, da za majhno, a vladajočo plast današnje družbe ta načela dejansko nimajo nobene veljave več, da zanje niso več uporabna in da so ji v napotje. Zategadelj so dandanes izgubila tudi videz vsesplošnosti, ki so jim jo radi pripisovali njihovi veliki tolmači od Husa do francoskih enciklopedistov, od teh do Masaryka. Ideologi novega humanizma so dvignili ta načela na višjo stopnjo s tem, da so jim odvzeli njihov abstraktni značaj in jih konkretizirali v smislu objektivnih teženj razvoja, v smislu hotenj in stremljenj vsega sodobnega delovnega človeštva. Masaryk ni ostal brez dedičev, njegova načela se niso preživela. Bogata dediščina je našla velike dediče. Letošnji septemberski dnevi so pokazali, da veliki etični principi, na katerih naj počivajo odnosi med ljudmi in med narodi, načelo poštenosti v politiki, zvestoba dani besedi, šele v rokah teh dedičev prenehajo biti zgolj ideal, marveč postanejo resničnost.

Za Masarykovo dediščino velja tisto, kar je Cankar, govoreč o naši slovenski kulturni dediščini, označil z besedami: „Vse, kar so delali in kar so ustvarili, vse za kar so trpeli in umrli naši delavci — od Trubarja in Dalmatina, od Matije Gubca in puntarskih kmetov — do Prešerna in Ketteja in do vseh tistih, ki trpe in delajo v sramote polni sedanjosti — vse tisto bo nekoč svobodna last svobodnega ljudstva!“ Vsebino novega humanizma kot zakonitega nadaljevanja kulturnih pridobitev preteklosti v najširšem pomenu besede, je Cankar v tem stavku obeležil preprosto, toda jasno in pravilno.

Ljubavna pesem

Igo Gruden

Poletna noč, vonjav omamnih polna,
iz vseh daljav teló ti božajočih:
ko da v nebó bi gledala iz čolna,
leživa sredi trav šepetajočih.

Vodé Ljubljanice šumé pod nama,
čez nje pihljá od rožniškega griča;
iz časa v čas se glas predrami ptiča,
utrne zvezda svetla se in sama.

Za mestni grad bo mesec kmalu vtonil,
že svita se čez kamniške planine:
cvetoči grm obraz ti je zaslonil
v poslednjem soju mroče mesečine.

Molčiva kakor v zibelki otroka,
v nebesni strop zamaknjeno strmiva:
vse tajne, ki narava nam jih skriva,
odkriva tvoja mi ljubav globoka.

Komú srce nocoj naj poje hvalo
za vso lepoto te pokojne noči?
Tako s teboj na drugo bi obalo
odplul nekoč po mesečini mroči.

Če je pa v smrti konec vsega, vsega,
izsanjam v tebi naj poslednjo sanjo:
ko se potapljal bom v temó brezdanjo,
smehljaj boš zadnji z rodnega mi brega.

Grlice

Miško Kranjec

III.

Beli oblaki plavajo nad Gederjevim domom, ki jih prinaša južna sapa; nebo je sinje, kakor cvet spominčič, ki zdaj najlepše cveto. Sršeni gnezdijo v stari hruški in na stari hruški gnezdita grlici. Bog vedi, morda nista tisti, ki ju je bil vzgojil Draš. Saj so vendar že minila leta; šle so pomladi, šla so poletja, jeseni in zime. In Gederjeva sta čakala sedemdeseto leto.

Življenje v teh letih se ne spreminja več in nič več ga ne vznemirja, nič ne posega vanj, kar bi trebalo kdaj kasneje pozabljati: čudovit mir je razlit nad njim, lahko bi celo rekel: tiha, svetu nepoznana sreča leži nad to skromno, revno hišo.

Lepo mirno je minilo to življenje — posvečeno delu, potem spet spominom na hčer, na Draša, na grlice in na stotero drugih stvari, prepeljeno z večno, skoraj mučno samoto, s prebiranjem jagod na molku in poljubljanjem križca, z neizbežnim razglabljanjem o stvareh, ki si jih mora človek v teh letih pojasniti in ki mu jih nista pojasnila ne svet ne župnik.

Vse je bilo dobro —, treba je samo še počakati, da se spomni smrt. Že dolgo čepi v hiši; ne mudi se ji sicer, vendar se bo zdaj že zganila. Rože odcvetejo in seme dozori, sadje dozori na jablanah in listje odpade, postara